

## Kanser Taramaları

**Kelime anlamı olarak kanser, bir organ veya dokudaki hücrelerin düzensiz olarak**

**bölünüp çoğalmasıyla beliren kötü hücrelere denir. Genel anlamda ise kanser**

**vücudumuzun çeşitli bölgelerindeki hücrelerin kontrolsüz çoğalması ile oluşan 100'den**

**fazla hastalık grubudur**

Kanser günümüzün önemli bir halk sağlığı sorunu olup gündemdeki yerini korumaktadır. Sebebi bilinen ölümler sıralamasında kalp ve damar hastalıklarından sonra ikinci sıradaki kanser, öldürücülüğü yanında bıraktığı sakatlıklar ve tedavisindeki yüksek maliyetler nedeniyle iş gücünde ve ülke ekonomisinde çok ağır kayıplara neden olmaktadır.

Kanser konusunda toplumda farkındalık sağlanması, toplum bilincinin geliştirilmesi ve kanser taramaları, kanserle mücadelede en etkili yöntemlerin başında gelmektedir. Ülkemizde de Dünya Sağlık Örgütü'nün önerdiği üç kanser türünde tarama yapılmaktadır.

Taraması yapılan kanserler:

### **Kadınlarda meme kanseri tarama programı kapsamında;**

- Ayda bir kendi kendine meme muayenesi (KKMM) yapması için danışmanlığın verilmesi
- Yılda bir klinik meme muayenesi
- 40-69 yaş arası kadınlara 2 yılda bir mammografi çekimi,

### **Kadınlarda serviks kanseri tarama programı kapsamında;**

- 30-65 yaş aralığındaki kadınlardan 5 yılda bir HPV -DNA testi yapılması

### **Kolorektal kanser taramaları;**

- 50-70 yaş aralığındaki erkek ve kadınlarda 2 yılda bir gaitada gizli kan testi yapılması,
- 50-70 yaş arasında 10 yılda bir Kolonoskopi yapılmaktadır.

Kolorektal kanser tarama yapılan kanser türlerinden biridir. Tarama programları ile henüz kansere dönüşmemiş polipleri ve erken dönem lokalize kanserleri saptamak ve tedavi etmek mümkündür.

Standart risk grubundaki, **50-70 yaş** aralığındaki erkek ve kadınlarda

- **2 yılda bir gaitada gizli kan testi,**

- **10 yılda bir Kolonoskopi** ile yapılmaktadır.

Son iki gaitada gizli kan testi negatif olan 70 yaşındaki kadın ve erkeklerde tarama sonlandırılır.

Aşağıda belirtilen yüksek risk grubundaki bireylerde ise tarama testlerine daha erken yaşlarda başlamak ve daha sık yaptırmak gerekebilir.

- Daha önce adenomatöz polip veya kolorektal kanser tanısı alanlar
- Ailesinde yoğun kolorektal kanser veya polip görülenler (1. derece akrabalarından anne, baba, kardeş yada çocuklardan birinde 60 yaşından daha erken yaşta veya 2. derece akrabalarından ikisinde herhangi bir yaşta kolorektal kanser veya polip olması)
- Kronik inflamatuvar barsak hastalığı (Crohn, Ülseratif Kolit) tanısı olanlar
- Ailevi adenomatöz poliposis veya herediter non-poliposis koli gibi genetik geçişli kolorektal kanser hastalıklarının ailede görülmesi

**Testlerin uygulanması ve yorumlanması:** Tarama testleri için ilinizde bulunan; Kanser Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezleri (**KETEM**), Toplum Sağlığı Merkezleri (**TSM**) ve Aile Sağlığı Merkezlerine (**ASM**) başvurmalsınız.

- **Gaitada gizli kan testinin negatif olması**, normal sonuçtur ve test örneğinde kan bulunmadığı anlamına gelir. Normal sonuç, kolorektal kanser olmadığını veya ileride asla olmayacağını garantilemez. Kişiye, 2 yıl sonra tekrar kolorektal kanser taraması yaptırması söylenir.
- **Gaitada gizli kan testinin pozitif olması**, anormal sonuçtur ve dışkıda kan bulunmuş olduğunu gösterir. Bu sonuç, kanser tanısı değildir, ancak kişinin kolonoskopi için uzman hekimlerce değerlendirilmesi gerektiğini gösterir. Anormal sonucun nedeni kolorektal kanserden çok, poliplerdeki kanama veya hemoroid (basur) gibi başka hastalıklardan kaynaklanmış olabilir.
- **Gaitada gizli kan testinin belirsiz olması**, kanser olmadığı anlamına gelmez. Sonuç belirsiz çıkarsa, iki-üç gün ara ile en fazla iki kere daha test tekrar edilir. Bu gereklidir, çünkü polipler ve kanserler sürekli kanama yapmazlar ve dışkıda kan olup olmadığının saptanması önemlidir.

**Hastaneye sevk:** Gaitada gizli kan tarama testi pozitif olan herkes ve her 51 ve 61 yaşlarındaki tüm bireyler kolonoskopi yapılmak üzere hastaneye başvurulmalıdır.

Meme kanseri de ülkemizde kanser tarama programında yer almaktadır. Meme kanseri, Türkiye için önemli bir halk sağlığı sorunu olup, kadınlarda en sık rastlanan kanserdir. Meme kanserini erken evrede yakalayabilmek için, kanserden ölümleri azalttığı düşünülen ve etkinliği kanıtlanmış tarama yöntemleri kullanılmaktadır.

### **Kadınlarda meme kanseri tarama programı kapsamında;**

- 20 yaşından sonra her kadına ayda bir kendi kendine meme muayenesi yapması için danışmanlığın verilmesi
- Yılda bir doktor tarafından klinik meme muayenesi
- 40-69 yaş arası kadınlara 2 yılda bir mammografi çekimi önerilmektedir.

**Testlerin uygulanması ve yorumlanması:** Tarama testleri için ilinizde bulunan; Kanseri Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezleri (**KETEM**), Toplum Sağlığı Merkezleri (**TSM**) ve Aile Sağlığı Merkezlerine (**ASM**) başvurulmalıdır.

- **Mamografi raporunun normal gelmesi** meme kanseri olmadığını veya ileride asla olmayacağını garantilemez. Bu sebeple kişi, 2 yıl sonra tekrar meme kanseri taraması yaptırmalıdır.
- **Mamografi raporunda bir patoloji olduğunun** raporlanması halinde bu sonuç, kesin kanser tanısı değildir, ancak kişinin tekrar değerlendirilmesi gerektiğini gösterir. Kesin teşhisin konulabilmesi için memenin daha ayrıntılı bir şekilde muayene edilmesi ve biyopsi yapılması gerekebilir. Bunun için ileri merkezlerdeki genel cerrahi uzmanlarına başvurulmalıdır.
- **Ultrason:** Tek başına bir tarama testi değildir. Gerekli görüldüğünde diğer testlere eklenebilir.
- **Meme MR'ı:** Ailesinde meme kanseri olan, yüksek riskli kişilerde faydalı olduğu düşünülmektedir. Ancak tarama amaçlı rutin kullanımı henüz önerilmemektedir.

Serviks kanseri de ülkemizde kanser tarama programında yer almaktadır. Serviks kanseri kadınlarda önemli bir sağlık sorunudur. Kanser öncüsü lezyonların varlığı ve kolay erişilebilir bir organ olması nedeniyle de erken teşhise uygun bir hastalıktır.

**Kadınlarda serviks kanseri tarama programı kapsamında 30-65 yaş aralığındaki kadınlardan 5 yılda bir smear ve HPV -DNA testi yapılması önerilmektedir.**

- **HPV Testi:** HPV DNA'nın serviks kanseri ile ilişkisi artık kanıtlanmış olup, serviks kanserli hastaların %99.9'unda HPV DNA varlığı gösterilmiştir. HPV testinin negatif olması durumunda; takip eden beş yıl içerisinde servikal kanser olma ihtimali çok düşüktür.
- **Pap-smear Testi:** Pap-smear testi dökülen servikal hücrelerin toplanıp incelenmesi esasına dayanan sitolojik bir tarama testidir. Bu sitolojik tarama testi ile henüz semptomatik hale gelmemiş olan kanser öncüsü lezyonlar ve erken servikal kanserler saptanır.

**Testlerin uygulanması ve yorumlanması:** Tarama testleri için ilinizde bulunan; Kanseri Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezleri (**KETEM**), Toplum Sağlığı Merkezleri (**TSM**) ve Aile Sağlığı Merkezlerine (**ASM**) başvurulmalıdır.

- **HPV testinin negatif olması veya Pap-smearin patoloji raporunun normal gelmesi** durumunda HPV testine göre, serviks kanseri yapan virüsü taşımadıkları, Pap-smear testine göre, alınan sürüntü de kanser öncülü hücrelerin olmadığı söylenir. Bu sonuçlar serviks kanseri olmadığını veya ileride asla olmayacağını garantilemez. Kişi, 5 yıl sonra tekrar serviks kanseri taraması yaptırmalıdır. Yetersiz örnek alımı durumunda bireylerin tarama testleri tekrar edilir.
- **Anormal sonuç** HPV testinin pozitif olması veya Pap-smear'de anormal hücrelerin görülmesidir. Bu sonuçlar, kanser tanısı değildir, ancak kişinin tekrar değerlendirilmesi gerektiğini gösterir. HPV testi pozitif çıkarsa Pap-smear testi yaptırmak için, Pap-smear sonucu anormal çıkarsa, tedavi gerektiren bir sorun olup olmadığını belirlemek için serviksin daha ayrıntılı bir şekilde muayene edilmesi gerekir. Bunun için birey ileri merkezlerdeki kadın doğum uzmanlarına başvurulmalıdır.

### Özel Durumlar

Histerektomi Sonrası Tarama; Benign jinekolojik nedenlerle total histerektomi yapılmış olguların takibi (CIN II ve III varlığı, benign kabul edilmemektedir), gerekli değildir. CIN II ve III nedeniyle histerektomi yapılan olgularda; üç dökümanite edilebilen (raporu olan), teknik olarak yeterli negatif sitoloji ve son 10 yılda anormal/pozitif sonuç yokluğunda tarama kesilmelidir.

Kaynak: <https://www.kanser.org/saglik/toplum/kanser-tarama/ulkemizde-kanser-tarama-programlari>

<https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/kanser-taramalari>